

Hämeenkyrö

Hämeenkyrön Eteläntien itäpäähän asemakaavamuutosalueen arkeologinen inventointi 2019

Timo Jussila

Tilaja: Hämeenkyrön kunta

Sisältö

Perustiedot	2
Inventointi	3
Tulos	4
Lähteet	4
Kuvia	4
Karttoja	5
Vanhoja karttoja	6

Kansikuva: Pappilanjoen rantaa.

Perustiedot

Alue: Hämeenkyrö, Eteläntien itäpäähän asemakaavamuutosalue, Pappilanjoen länsirannalla, joen mutkan niemessä, Kyröskoskesta n. 1.6 km etelään.

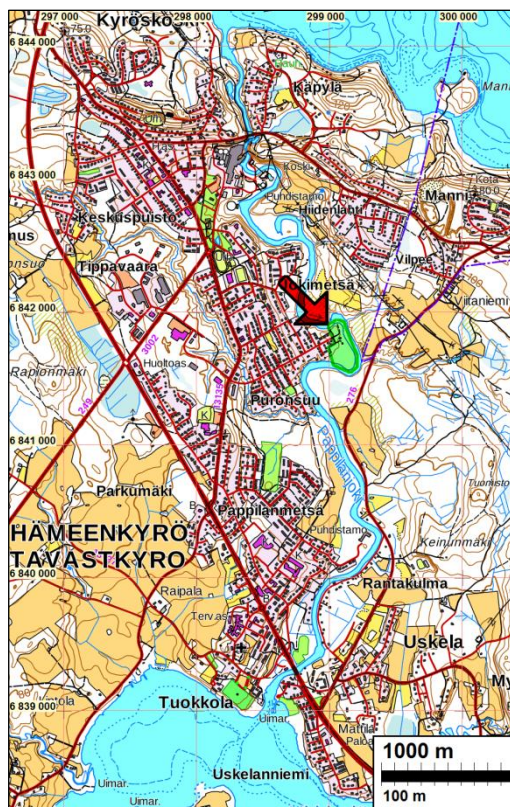
Tarkoitus: Selvittää sijaitseeko kaavamuutosalueella kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita suojeltavaksi arvioitavia kulttuurihistoriallisia jäännöksiä.

Työaika: Maastotyö 25.4.2019.

Kustantaja: Hämeenkyrön kunta

Tekijät: Mikroliitti Oy, Timo Jussila.

Tulokset Alueelta ja sen lähistöltä ei tunneta muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisia kulttuuriperintökohteita. Lähimmät, vanhat tunnetut historiallisen ajan asuinpaikat – torppia – sijaitsevat yli kilometrin etäisyydellä. Alue on ollut niittyä ja joutomaata historiallisella ajalla. Alue on joen vesijättöä, sedimenttiä. Alueella ei havaittu mitään maanpäällisiä merkkejä vanhasta ihmistoiminnasta. Lukuisissa alueelle tehdyissä koekuopissa ei havaittu mitään mainittavaa. Alueella ei ole muinaisjäännöksiä eikä muita arkeologisia kulttuuriperintökohteita.

Tutkittu alue on nuolen eteläpuolella oleva vihreäksi värjätty joen mutkan niemi

Inventointi

Hämeenkyrön kunta on laatimassa kaavam muutosta Eteläntien itäpäähän alueelle, Pappilanjoen varrelle. Pirkanmaan maakuntamuseo edellytti alueella tehtäväksi arkeologisen tarkkuusinventoinnin. Hämeenkyrön kunta tilasi inventoinnin Mikroliitti Oy:ltä. Timo Jussila teki inventoinnin maastotyön 25.4.2018, työn kannalta mitä parhaimmissa olosuhteissa.

Tutkimusalueen maa-ala on laajuudeltaan n. 4,5 hehtaaria, josta n. 0,7 ha on rakennettua ja pihamaata, jota ei tutkittu. Alue on rakentamattomilta osin havupuuvalttaista metsää (pääosin kuusta). Maaperä alueella on hienohiekka - hietta. Alue on Pappilanjoen mutkaan muodostunut niemi. Joki on kovertanut alueen pohjoisrantaan sekä joen itärantaa ja kerrostanut mutkan länsi-eteläosaan maa-ainesta. Suurin osa alueesta, sen eteläosa, on siis jokisedimenttiä. Alueella on matalia valleja, joen rantavalleja, jotka ovat fossiloituneet uoman siirtyessä idemmäksi ja etelämmäksi sitä mukaa kun virtaus on kovertanut hiekkamaaperäistä joen itärantaa ja kerrostanut ”sisäkurviin” maata.

Joen korkeustaso on tutkimusalueen kohdalla n. 61 m ja maasto niemen eteläosassa – mikä siis on sedimenttiä – kohoaa joesta loivasti 65 m tasolle josta alkaen ”kova” moreenimaa kohoaa vielä viitisen metriä ylemmäksi. Alueen eteläosan sedimenttipohjainen niemi lienee kerrostunut viimeisen parin - kolmentuhannen vuoden aikana. Siten alueella voisi periaatteessa sijaita esihistoriallisia asuinpaikkoja.

Vanhojen karttojen (1700-luvun lopulta alkaen) perusteella alueella ei ole ollut historiallisen ajan asutusta. V. 1784 kartalle niemen eteläkärkeen on merkitty vesijätölle niittymaata. Muutoin alue on kaikissa vanhoissa kartoissa tyhjä ja vasta v. 1959 kartalle on merkitty niemekkeen kärjen laelle taloja. Alue on kuulunut Uskelan kylän maihin.

Vuosien 1959 ja 1963 peruskartoille on alueen pohjoispuolinen joen osaan merkitty nimi ”Hiidenlahti”. Aiemmissa ja myöhemmissä kartoissa nimeä ei ole ja myöhemmissä kartoissa Hiidenlahti nimi on pohjoisempana, pientaloalueen nimenä. Hiisi nimistö voi viitata rautakauteen, etenkin seuduilla joilla rautakautta tunnetaan. Myöhempi hiisnimistö taas ei viittaa mitenkään rautakautiseen hiisi- eli palvonta- tai ”hallinto” instituutioon, vaan se usein kuvaa pahaksi tai hankalaksi koettua paikkaa tai maastoa, esimerkiksi kulkuväylällä. Pappilanjoen hiisi-nimen ikää en tutkinut. Jos kyseessä on vanha nimi, sen tarkka sijoittuminen on epävarmaa.

Inventoinnissa käytiin läpi aluetta kuvaavia vanhoja karttoja ja vanhat peruskartat (ks. lähdeluettelo). Lisäksi tarkasteltiin maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta (laz) laadittua viistovalovarjostetta josta pyrin paikantamaan mahdollisesti arkeologisesti mielenkiintoisia maarakenteita ja ilmiöitä. Mitään erityistä ihmistekoiseksi arveltavissa olevaa rakennetta ei alueella erottunut.

Maastotyössä tarkastelin alueen kattavasti silmänvaraisesti. Näkyvyys alueella oli hyvä. Aluskasvillisuutta ja pusikkoa oli vain vähän ja vuodenajasta johtuen sekin lehdetöntä. Tein alueelle lukuisia koekuoppia (lapion pistoja ja n. 30 x 30 cm laajuisia kuoppia). Kuoppia tein erityisesti alueen eteläosan sedimenttipohjaisen niemekkeen pohjoisosaan, korkeammille tasoille sijoituville matalille harjanteille (valleille), jotka oletettavasti ovat alueen vanhinta rantaa. Missään en havainnut mitään vanhaan ihmistoimintaan viittaavaa. Alueen maaperä oli täysin kivetöntä joten yksikin teräväsärmäinen kivi olisi herättänyt mielenkiintoa – sellaisia en havainnut. Joissain paikoin, tiheimmissä kuusikoissa, maa oli vielä jonkin verran jäässä, mutta sain kuitenkin aina tehtyä lähelle koekuopan.

Alueen pohjoispää, pohjoiseen kurottuva joen niemeke on kaiveltua aluetta. Siellä on moderneja maanottokuoppia. Niiden reunamilla en havainnut mitään mainittavaa. Alempana vesijätöllä on

moderneja rakenteita (oletettavasti viemärilinja ja ehkä pumppukaivo). Alue tuli kattavasti tutkittua. Mainittakoon, että v. 2017 tehdyssä Hämeenkyrön keskustan osayleiskaavan inventoinnissa tutkin hyvin tarkoin joen itärannan tämän alueen kohdalla ja Hiidenlahden joenmutkan pohjoispuolella. Pohjoispuolinen itäranta oli tuolloin hakattu ja hiekkainen maaperä oli laikutettu, joten havainnointimahdollisuudet olivat erinomaiset. En tuolloinkaan havainnut joen rannoilla, hiekkasedimenteillä enkä rannan ylemmillä korkeustasoilla mitään vanhaan toimintaan viittaavaa, vaikka topografia ja maaperä, sekä ilmansuunnat ovat mitä tyypillisimmät esihistoriallisille muinaisjäännöksille.

Tulos

Alueella ei havaittu mitään maanpäällisiä merkkejä vanhasta ihmistoiminnasta. Lukuisissa alueelle tehdyissä koekuopissa ei havaittu mitään mainittavaa. Alueella ei ole muinaisjäännöksiä eikä muita arkeologisia kulttuuriperintökohteita.

6.5.2019

Timo Jussila

Lähteet

Mohell, Gustaf 1848. Kyrossocken af Öfre Satakunda Öfredels Härad samt Åbo och Björneborgs län. Pitäjänkartasto, myöhemmin nimetyt karttalehdet 2122 10 ja 2122 11. Kansallisarkisto.

Senaatinkartta, vuoden 1910 mittaus. Rivit XXI. XXII. Lehdet 20.21. Turun ja Porin lääniä Ikaalisten kihlakuntaa.

Suomen taloudellinen kartta. Lehti V:4 Ikaalinen. Maanmittaushallitus 1933.

Peruskartta 2122 10, 1959, 1963, 1982. Maanmittauslaitos

Tauler C, 1784: Charte öfwer en del af Uskela Bys Bröstmark, Joenma kallad, belägen uti Björneborgs Lähn Nedre satakunda Öfredels Härad och Kyro sockn. (A17:35/4).

Kuvia

Alueen eteläosan maastoa, vanhaa joen sedimenttiä.

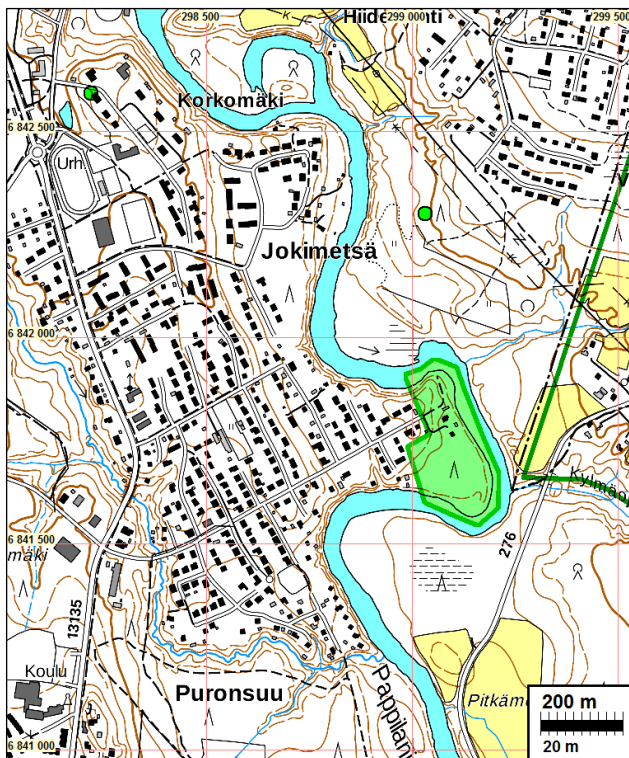

Alueen eteläosassa, niemen kärjessä on vajan raunio. Vanhaa joen rantavallia tai särkkää.

Alueen pohjoispään niemenkärkeä.

Karttoja

Tutkimusalue merkitty vihreällä. Oikealla kaavaluonnos.

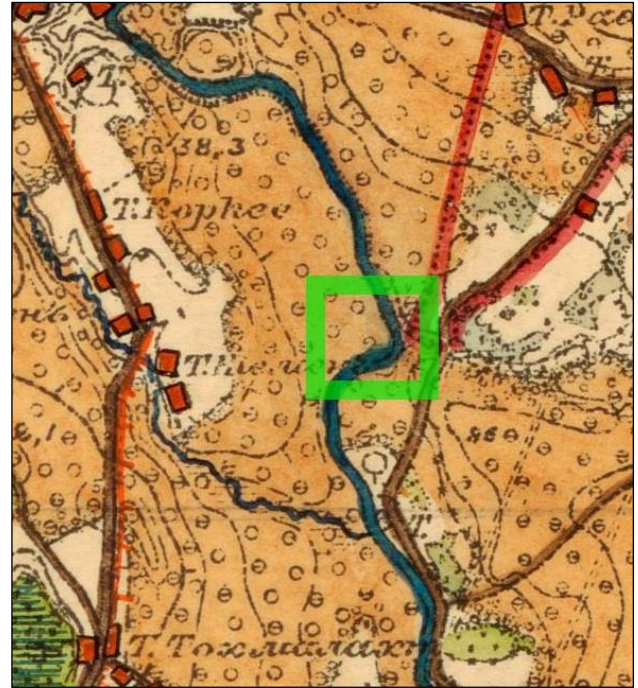

Maastokartta jonka pohjalla laserkeilausaineistosta laadittu rinnevarjostus.

Vanhoja karttoja

Ote v. 1784 kartasta. Tutkittu niemi on siinä kartan eteläosassa, eteläisemmässä joenmutkassa

Otteet v. 1843 pitäjänkartasta ja v. 1910 senaatin kartasta. Tutkimusalue on niihin päälle piirretty vihreän suorakaiteen sisällä.

Ote v. 1933 kartasta ja v. 1959 peruskartasta. Jälkimmäiseen on niemen pohjoispuolelle merkitty Hidenlahti. Nimi on vielä v. 1963 kartassa mutta ei sen jälkeisissä.

Liite. Tarkastetut alueet

